

5. Холошин М. Чи утримає Україна статус космічної держави / М. Холошин; 02.06.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://blogs.lb.ua/matviy_kholoshyn/306843_chi_utrimaie_ukraina_status_kosmichnoi.html
6. Корпоратизація авіаційної і космічної галузей України: «за» і «проти» в умовах глобалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/book/Vlasyuk_mon/07-4.pdf
7. Проблемні питання розвитку міжнародної діяльності ракетно-космічної галузі України в сучасних умовах: Аналітична записка // Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/945/>

Verhun A. M.

senior lecturer, postgraduate

Kyiv National University of Technology and Design, Ukraine

JUSTIFICATION FINANCIAL ENTERPRISE SECURITY STRATEGY

Вергун А. М.

старший викладач, аспірант

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

In the article the essence and the concept of "financial enterprise security strategy." As a result of a combination of financial performance and liquidity strategy proposed selection criteria of financial security company proposed selection criteria basic strategy based on quantitative characteristics.

Keywords: *financial security, strategy of financial security, strategy selection criteria for financial security.*

В статті розглянуто та уточнено сутність поняття «стратегія фінансової безпеки підприємства». В результаті комбінації фінансових результатів та рівня ліквідності запропоновано критерії вибору стратегії фінансової безпеки підприємства запропоновані критерії вибору базової стратегії на підставі кількісних характеристик.

Ключові слова: *фінансова безпека, стратегія фінансової безпеки підприємства, критерії вибору стратегії фінансової безпеки.*

В умовах, коли значна кількість підприємств опинилися у скрутному фінансовому становищі, а основним завданням стає боротьба за виживання, активний розвиток ринкових відносин в поєднанні з жорсткою конкурентною боротьбою викликають необхідність визначення перспектив діяльності підприємства, аналізу власних можливостей, слабких і сильних сторін, оцінки ризиків і конкурентних переваг. Це можливо в рамках стратегічного менеджменту – розробки ефективної стратегії. Однією з головних стратегій, що забезпечує підвищення ефективності функціонування підприємства, є стратегія фінансової безпеки.

Аналіз останніх досліджень в зазначеній проблемі, виконаних такими вченими, як І. Балабановим, І. Бланком, О. Стояною, А. Томпсоном, Е. А. Уткіним, З. Е. Шершньовою та ін., дозволяє зробити висновок, що для підприємств, які працюють в умовах нестабільної економіки, процес розробки стратегії фінансової безпеки потребує створення відповідної науково-методичної бази та інструментарію на засадах реалізації системного підходу до формування стратегічної поведінки підприємства.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що в сучасних умовах господарювання, значна кількість вітчизняних підприємств опинилися в скрутному фінансовому становищі, а деякі – на межі банкрутства. В саме цих умовах виникає необхідність в обґрунтуванні варіантів вибору найбільш оптимальної стратегії розвитку. На основі аналізу запропонованих варіантів для кожного підприємства має бути сформована, обговорена і прийнята своя, специфічна для цього підприємства, стратегія, що враховує особливості макроекономічної ситуації, стан галузевого і регіонального оточення підприємства, його внутрішній потенціал, а також рівень фінансової безпеки.

Мета статті полягає у розробці науково-методичних рекомендацій щодо формування стратегії фінансової безпеки в системі стратегічного управління.

Виклад основного матеріалу. Управління фінансовою безпекою на підприємстві повинно відображати мінливість кон'юнктури і тенденцій розвитку фінансових ринків і ринків реальних товарів, інноваційність фінансових інструментів, залежність фінансового стану суб'єкта господарювання від векторів розвитку макроекономічних і соціально-політичних процесів, бути спрямованим на передбачення характеру майбутніх змін, ґрунтуватися на наукових принципах і методах. Процес розробки стратегії фінансової безпеки підприємства, на наш погляд, повинен бути пов'язаний з формуванням стратегічних фінансових цілей, які визначаються з урахуванням загроз втрати фінансової безпеки підприємства і способів їх нейтралізації.

Термін «стратегія фінансової безпеки» зустрічається лише в деяких наукових працях [1,2] та в роботах окремих дослідженнях вітчизняних науковців. Необхідно відзначити, що у вказаних працях варіанти визначення терміну «стратегія фінансово-економічної безпеки» практично ідентичні та характеризують розроблення довгострокового плану для забезпечення реалізації мети, завдань та досягнення фінансових цілей підприємства, зокрема забезпечення фінансової та економічної безпеки, а також планування розподілу ресурсів в умовах постійної нестабільності зовнішнього середовища та адаптації до нього, для захисту цього підприємства від впливу загроз, ризиків і досягнення нормального і безпечного його функціонування.

Погоджуючись в цілому з даним трактуванням сутності стратегії фінансово-економічної безпеки, зазначимо, що стратегія фінансової безпеки має містити наступні характеристики:

1. За ступенем ієрархії вважатися функціональною стратегією та застосовуватися з метою захисту фінансових інтересів від різних загроз шляхом формування довгострокових напрямів розвитку.

2. Бути засобом адаптації до нових умов господарювання і збереження фінансово стабільної діяльності підприємства.

3. В часовому аспекті бути спрямованою на перспективу.

У зв'язку з цим, виникає необхідність у доповненні та розширенні визначення «стратегія фінансової безпеки» як стратегії, яку може використовувати підприємство за умови виникнення різних загроз його фінансовій стабільності. Автор роботи вважає, що стратегія фінансової безпеки

є стратегією, яка має зайняти своє місце між функціональними стратегіями, та повинна бути безпосередньо пов'язана з базовою та корпоративною стратегією підприємства.

При реалізації стратегії фінансової безпеки необхідно всебічно враховувати фінансові можливості підприємства з об'єктивним врахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів, тобто забезпечувати відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, що склалися на ринку. Можливі стратегічні напрямки розвитку підприємства (з урахуванням його стратегічної фінансової позиції) пропонується відобразити у вигляді матриці можливих стратегічних альтернатив. Наявність стратегічних альтернатив при забезпеченні фінансової безпеки обумовлена виділенням проблемних ситуацій, в які потрапляє підприємство в той або інший період часу та рівнем його ліквідності.

Можна визначити три рівні фінансових результатів, позитивні або негативні значення яких забезпечують або економічний розвиток, або занепад окремого суб'єкта господарювання: прибутковість, беззбитковість та збитковість. Збитковість означає, що підприємство знаходиться у критичному фінансовому стані та його подальше функціонування знаходиться під загрозою. Беззбитковість свідчить про те, що підприємство має перспективи для подальшого існування, але в умовах жорсткої економії. Якщо підприємство має достатньо фінансових ресурсів для свого функціонування, тобто має прибуток, можна зробити висновок, що підприємство у разі ефективного їх використання, має всі шанси для свого розвитку та процвітання в майбутньому.

Другою засадою для класифікації стратегій фінансової безпеки є характеристика рівня його ліквідності.

Комбінація трьох варіантів фінансових результатів з трьома варіантами ліквідності, що наведена в табл. 1, дає дев'ять варіантів формування стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Таблиця 1

Критерії вибору стратегії фінансової безпеки

Рівень фінансових результатів	Рівень ліквідності		
	Низький	Достатній	Високий
Прибутковість	Стратегія випереджуючої протидії	Стратегія формування фінансових ресурсів	Стратегія забезпечення фінансового зростання
Беззбитковість	Стратегія фінансової підтримки	Стратегія гнучкості	Стратегія адекватної відповіді
Збитковість	Антикризова стратегія	Стратегія активного захисту	Стратегія пасивного захисту

Джерело: авторська розробка

Відсутність позитивних фінансових результатів ставить будь-яке підприємство на межу банкрутства, тому за будь-якого рівня фінансового стану основною метою для підприємства буде пошук (або накопичення) ресурсів для подолання наявної кризи ліквідності та прибутковості.

Антикризова стратегія покликана забезпечити фінансову стабілізацію підприємства в процесі виходу з кризи, що викликає необхідність скорочення обсягів виробництва і реалізації продукції, відходу з окремих ринків або їх сегментів, скорочення деяких виробництв.

Стратегія активного захисту передбачає аналіз небезпек і загроз фінансовій безпеці та планування конкретних дій щодо їх усунення за допомогою так званої «групи реагування». Наслідком обрання такої стратегії є негайне реагування на загрози, їх нейтралізація, оцінка рівня негативного впливу, запровадження заходів щодо його мінімізації, компенсування збитків та виявлення внутрішніх факторів (якщо збитки були спричинені внутрішньою загрозою).

Стратегія пасивного захисту використовується для виявлення загрози, що вже негативно впливає на діяльність підприємства та передбачає реалізацію заходів щодо мінімізації та покриття збитків, які стали її наслідком. При використанні такої стратегії жодних дій щодо її упередження або уникнення не проводиться, проте після нейтралізації небезпеки та її впливу на діяльність підприємства, проводяться заходи щодо недопущення повторного виникнення подібного виду ризиків.

Стратегія фінансової підтримки застосовується в умовах нестабільних обсягів продажу і прибутку, але на підприємствах, переважно у галузях зі стабільною економікою економічною ситуацією.

Стратегія гнучкості представляє собою потенційну можливість підприємства швидко коригувати або розробляти нові стратегічні фінансові рішення під впливом зовнішніх та внутрішніх умов здійснення фінансової діяльності.

Стратегія адекватної відповіді полягає в прийнятті керівництвом рішень, спрямованих на нейтралізацію зовнішніх і внутрішніх постійно виникаючих загроз, на основі фінансового аналізу та дослідження стану зовнішнього середовища підприємства.

Стратегія випереджуючої протидії характеризується наявністю на підприємстві сучасних інформаційних ресурсів, високопродуктивних технологій, кваліфікованих спеціалістів, достатнім ресурсним потенціалом, конкурентоспроможною продукцією.

Стратегія формування фінансових ресурсів спрямована на фінансове забезпечення реалізації всіх функціональних стратегій в умовах достатнього рівня фінансових результатів та можливості покриття поточних зобов'язань.

Стратегія забезпечення фінансового зростання спрямована на забезпечення високих темпів зростання операційної діяльності, обсягів виробництва і реалізації продукції. При цій стратегії істотно збільшується потреба у фінансових ресурсах.

Для вибору тієї чи іншої стратегії необхідно представити запропоновані критерії певними кількісними показниками. Відзначимо, що рівень фінансових результатів визначається за допомогою коефіцієнта рентабельності активів підприємства. При прибутковості підприємства, рівень фінансових результатів має наступний вигляд:

$$K_R > 0,$$

де K_R – коефіцієнт рентабельності активів.

При беззбитковості рівень фінансових ресурсів дорівнює або дещо більше за 0. Дана умова свідчить про те, що прибуток підприємства має досить незначне значення, але існує можливість формувати фінансові ресурси. У цьому разі рівень наявних ресурсів дорівнює 1:

$$K_R = 0.$$

Підприємство має низький рівень фінансових результатів в тому випадку, коли ресурсів недостатньо для подальшого функціонування підприємства. За таких умов:

$$K_R < 0.$$

Для визначення рівня ліквідності рекомендується користуватися залежністю між фактичним та нормативним значенням коефіцієнта покриття. Тобто, якщо підприємство має високий рівень ліквідності, то значення коефіцієнта покриття буде більше за нормативне значення. У разі достатнього рівня можливість покриття оборотними коштами поточних зобов'язань буде у межах нормативного значення. У разі низької ліквідності значення коефіцієнта покриття значно менше від нормативного, що свідчить про можливість непогашення заборгованості перед кредиторами та існування на підприємстві кризи ліквідності. Кількісні показники необхідні для розрахунку рівня попиту на продукцію, досягається таким чином:

а) для високої ліквідності:

$$I_L = \frac{K_{пф}}{K_{пн}} > 1,$$

де $K_{пф}$ – фактичне значення коефіцієнта покриття;

$K_{пн}$ – нормативне значення коефіцієнта покриття ($K_{пн} = 2$);

б) для достатнього рівня ліквідності:

$$I_L = 1,$$

в) для низького рівня ліквідності:

$$I_L < 1.$$

Запропонований методичний підхід дає можливість сформулювати критерії вибору стратегії фінансової безпеки з урахуванням кількісних характеристик (табл.2).

Таблиця 2

Критерії вибору базової стратегії на підставі кількісних характеристик

Рівень фінансових результатів	Рівень ліквідності		
	$I_L < 1$	$I_L = 1$	$I_L > 1$
$K_R > 0$	Стратегія випереджуючої протидії	Стратегія формування фінансових ресурсів	Стратегія забезпечення фінансового зростання
$K_R = 0$	Стратегія фінансової підтримки	Стратегія гнучкості	Стратегія адекватної відповіді
$K_R < 0$	Антикризова стратегія	Стратегія активного захисту	Стратегія пасивного захисту

Джерело: авторська розробка

Таким чином, результати розрахунків за наведеними формулами дають можливість зробити висновок про доцільність вибору тієї або іншої стратегічної альтернативи стратегії фінансової безпеки.

Висновки. Дослідження показали, що прийняття стратегічних рішень є найбільш важким для керівників процесом, оскільки визначають високу відповідальність за їх наслідки та обумовлюють високий ступінь ризику при управлінні підприємством, особливо тим, що опинилося в критичному (або близькому до критичного) стані. Саме тому, вирішенню вказаних проблем зможе сприяти обґрунтування рекомендацій щодо розробки стратегії фінансової безпеки підприємства.

Література:

1. Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник.– Львів, 2011-380 с.
2. Черевко О.В. Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою / О.В. Черевко // Ефективна економіка. – 2014. – №2.
3. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью - К.: Эльга, Ника-Центр, 2009. – 778 с.
4. Кулик А.В. Проблеми організації та методики аналізу ліквідності і платоспроможності підприємств // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем, Збірник наукових праць МННЦ ІТіС. – К.: – 2009. - Вип. 14. - С.300-332.
5. Лахтіонова Л.А. Уточнення поняття ліквідності суб'єкта економіки в ринкових умовах підприємницького господарювання // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки - Черкаси: ЧДТУ. - 2007. - Вип. 22. - С.114-122.

Davidchuk N. N.

Cand. Sc. (Econ), Associate Professor

*Donetsk National University of Economics and Tradenamed
afte Mykhailo Tugan-Baranovsky*

METHODOLOGY OF TRADE ENTERPRISES INFORMATION SERVICE MANAGEMENT

Давидчук Н. М.

к.е.н., доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського

МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ СЕРВІСОМ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

In the article was developed the algorithm of trade information services company, which is based on identifying business processes, monitoring information service parameters that will timely provide information service to managers and workers.

Keywords: *the business processes, the information service, the information services, the enterprise trade, the information service.*

У статті розроблено алгоритм управління інформаційним сервісом торговельного підприємства, який будується на визначенні бізнес-процесів підприємства, моніторингу параметрів інформаційного сервісу, що дозволить своєчасно надати інформаційну послугу керівникам та робітникам.

Ключові слова: *бізнес-процеси, інформаційний сервіс, інформаційні послуги, торговельне підприємство, інформаційна служба.*